

V.O. NIKITENKO

РОЛЬ КРЕАТИВНОЇ МОДЕЛІ ОСВІТИ У ФОРМУВАННІ СУСПІЛЬСТВА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ В ЕПОХУ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ 5.0 ТА ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Розглянуто трансформацію освіти в умовах інформаційного суспільства, яке водночас постає як «суспільство знань», цифрове суспільство чи смарт-суспільство, що вимагає формування інноваційних підходів до освіти, орієнтованих на розвиток креативної особистості та сприяння інноваційному прогресу. Визначено роль освіти як основи соціокультурного та економічного розвитку, адаптера до умов технологічної революції 5.0 і рушія змін. Доведено потребу у перепрофілюванні освітніх систем відповідно вимогам інноваційної економіки, що передбачає створення умов для формування у студентів не лише технічних навичок, а й критичного мислення, креативності та здатності адаптуватися до змінюваного світу. Розглянуто креативну модель освіти як стратегічний фактор розвитку інноваційного суспільства.

Ключові слова: креативна модель освіти, креативна особистість, технологічна революція 5.0, глобалізація 5.0, інноваційне суспільство.

V.O. NIKITENKO

THE ROLE OF CREATIVE MODEL OF EDUCATION IN THE FORMATION OF A SOCIETY OF INNOVATIVE DEVELOPMENT IN THE ERA OF TECHNOLOGICAL REVOLUTION 5.0 AND GLOBALISATION

The transformation of education in the conditions of the information society, which at the same time appears as a "knowledge society", a digital society or a smart society, which requires the formation of innovative approaches to education, focused on the development of a creative personality and promoting innovative progress, is considered. The role of education as the basis of socio-cultural and economic development, an adapter to the conditions of the technological revolution 5.0 and a driver of change is determined. The need for repurposing educational systems in accordance with the requirements of the innovative economy is proven, which involves the creation of conditions for the formation of students not only technical skills, but also critical thinking, creativity and the ability to adapt to the changing world. The creative model of education is considered as a strategic factor in the development of an innovative society.

Key words: creative model of education, creative personality, technological revolution 5.0, globalisation 5.0, innovative society.

Постановка проблеми. Роль креативної моделі освіти в формуванні суспільства інноваційного розвитку в епоху технологічної революції 5.0 та глобалізації є надзвичайно важливою. У сучасному світі, що перебуває під впливом швидких технологічних змін та глобальних викликів, традиційні освітні підходи вже не відповідають вимогам часу. Креативна модель освіти, орієнтована на розвиток критичного мислення, інноваційних компетенцій та творчих навичок, стає основою для формування активних і адаптивних особистостей, здатних до самореалізації та ефективної діяльності в умовах цифрової та інтелектуальної економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ми спираємося на дослідження видатних українських вчених В. Андрущенка, В. Воронкової, О. Базалука, В. Беха, О. Кивлюк, Р. Олексенка, М. Кириченка, В. Кременя, В. Мельник, В. Нікітенко, А. Панченка, Д. Свириденка, С. Терепішого, в працях яких започатковано креативну модель інформаційного суспільства. Серед зарубіжних авторів виділимо роботи таких авторів, як Аль-Халілі Джим, Е. Брінвольфссон, Е. Макафі, К. Кевін, О'Райлі Тім, Д. Роуз, К. Стейнер, В. Старгінз, В. Цекало,

П. Флорида, М. Форд та інших, які представили тему креативності в умовах технологічної революції 5.0 та глобалізації 5.0. Наукова новизна дослідження полягає в концептуалізації креативної моделі освіти як чинника інноваційного розвитку суспільства.

Метою статті є концептуалізація моделі креативної освіти як ключового чинника інноваційного розвитку суспільства. Основними завданнями дослідження є: концептуалізація моделі креативної освіти, здатної функціонувати в умовах домінування цифрових технологій та алгоритмів; аналіз умов та напрямів технологічної революції 5.0 і глобалізації, що характеризуються безпрецедентною швидкістю змін; розкриття сутності креативного процесу та оцінка його впливу на освітні моделі майбутнього.

Виклад основного матеріалу. Результати роботи спрямовані на формування нової освітньої парадигми, яка не лише відповідає викликам технологічної революції, а й створює умови для розвитку творчого потенціалу людини, її здатності адаптуватися до швидкоплинних змін та активно впливати на майбутнє суспільства. У дослідженні використано методологію системного аналізу, прогнозування та моделювання, що дозволяє

інтегрувати філософські, соціальні й технологічні аспекти освіти, а також розкрити взаємозв'язок між креативною освітою та формуванням інноваційного суспільства. У статті акцентується увага на необхідності інтеграції технологічних досягнень із гуманістичними підходами для створення гармонійного освітнього середовища. Концепція моделі креативної освіти представлена як відкрита система, яка базується на принципах організації, динамічної взаємодії та комплексного підходу.

Креативна модель освіти – це підхід до навчання, який орієнтований на розвиток творчих здібностей студентів, здатності до інноваційного мислення та адаптації до швидко змінюваного технологічного середовища. Така модель передбачає не лише передачу знань, але й стимулювання критичного, аналітичного та конструктивного підходу до розв'язання проблем, розвитку нових ідей та їх втілення в реальному світі.

Основні характеристики креативної моделі освіти:

1. Інноваційний підхід до навчання: навчальний процес спрямований на заохочення учнів до самостійного пошуку рішень, вивчення нових технологій, інструментів і методів, що дозволяють створювати нові продукти або покращувати існуючі.

2. Міждисциплінарний підхід: креативна освіта не обмежується певною предметною областю. Вона поєднує знання з різних дисциплін, що дозволяє студентам знаходити нові перспективи і підходи для вирішення завдань.

3. Розвиток творчих та критичних навичок: акцент робиться на розвитку таких навичок, як критичне мислення, креативне вирішення проблем, командна робота, здатність до швидкої адаптації та навчання протягом життя.

4. Інтеграція новітніх технологій: у креативній моделі освіти активно використовуються цифрові технології, онлайн-ресурси та платформи для інтерактивного навчання, що дає можливість студентам застосовувати новітні інструменти у процесі здобуття знань.

5. Підтримка індивідуального розвитку: кожен учень має можливість самостійно визначати напрямки для розвитку своїх творчих здібностей і розвивати власні інтереси, що дозволяє формувати унікальний підхід до навчання.

6. Сприятливе середовище для експериментів: в такій освітній моделі важливо створити атмосферу, де помилки сприймаються як невід'ємна частина процесу навчання, що сприяє вивченню на практиці та глибшому розумінню предмету.

Креативна модель освіти є важливим елементом в умовах технологічної революції 5.0 та глобалізації, оскільки вона дозволяє розвивати адаптивність, здатність до інновацій і швидкого реагування на зміни в суспільстві та на ринку праці. Це фундамент для підготовки нового покоління фахівців, здатних досягати успіху в умовах сучасних викликів і швидкозмінних технологічних процесів.

Сучасний інноваційний розвиток вимагає активної інтеграції наукових шкіл та обміну накопиченим суспільним капіталом, що є необхідною передумовою для створення нового інноваційного суспільства. Простіший шлях до цього – це адаптація технологічних рішень через

інвестиції в нові процеси, як це продемонстрували країни, що швидко стали глобальними лідерами, зокрема Японія, Південна Корея та Тайвань. Японія, ретельно вивчаючи міжнародний досвід, змогла за короткий час значно покращити свої позиції в таких сферах, як автомобілебудування та електроніка, наздогнавши і навіть перевершивши конкурентів. У свою чергу, Україна має створювати умови для залучення молоді до секторів креативної економіки, де найвищою цінністю стають творчий потенціал, продуктивність праці та можливість самореалізації. Це сприятиме не лише утриманню інтелектуального капіталу в країні, але й його розвитку, орієнтованому на потреби національної економіки. Креативна освіта повинна культивувати критичне мислення, яке є фундаментом людського капіталу, та інтегрувати творчі й технологічні підходи. Освіта має виконувати не лише інструментальну функцію, а й сприяти формуванню особистості, здатної відповідати на виклики інформаційного суспільства, де знання та творчість стають найвищими цінностями. Креативна модель освіти забезпечує не лише адаптацію суспільства до сучасних глобальних змін, але й відкриває нові перспективи інноваційного розвитку через стимулювання творчих здібностей, інтеграцію гуманітарних і технічних знань та формування інтелектуального потенціалу, підтримка та управління; забезпечення та управління; організація наукової та інформаційної діяльності; розвиток комп'ютерного добробуту як чинника розвитку другої ери машин та їх призначення для розвитку науково-технічного прогресу [10]. Серед них поява комп'ютера та цифрових рішень як каталізатора збільшення фізичних та інтелектуальних можливостей цифрової ери та досягнення комп'ютерного добробуту за допомогою комп'ютерних технологій [11].

Не слід забувати, що ми живемо в епоху електронної комерції, де домінують алгоритми та цифрові технології, в епоху неймовірних технологій та змін. З'являються нові терміни і професії – біткоїн, криптографія, блокчейн, інтелектуальні контракти, криптоінвестори криптовалют, Fintech – революція у фінансах, інше страхування, цифрова трансформація страхового ринку, віртуальний банкінг, штучний інтелект і робототехніка, BIG DATA (великі дані), які повинна контролювати людина. І це не просто іноземні терміни - це наше реальне життя, яке вже нас оточує. Світ змінився – сучасне покоління вже не дивується цим словам [1]. Найбільшим драйвером стала поява Інтернету, а потім і смартфонів, завдяки яким технологічні інновації змінюють весь ринок праці, відбувається трансформація професій, тому вже сьогодні необхідно адаптуватися до майбутніх нових умов праці. Виробництво повністю автоматизовано завдяки використанню засобів комп'ютеризації та роботі роботів; нові умови лінійного виробництва та економічно ефективного виробництва. За останніми даними, у світі налічується понад 2 мільярдів смартфонів у світі. Нові досягнення в матеріалознавстві, біотехнологіях, генетиці призвели до революції в медицині [12]. Інновації вже прийшли в наш дім, стоять на порозі і змінюють наш світ з безпрецедентною швидкістю. Технологічну революцію 5.0 та глобалізація 5.0

відрізняються швидкістю, з якою відбуваються зміни. Світ змінюється навколо нас і несе автоматизацію, робототехніку та нові можливості для бізнесу. Роботи, автоматизація та штучний інтелект назавжди змінять світ торгівлі в найближчому майбутньому. Ефективність, а не процес стане головним мірилом праці. Ми розрізняємо – талант, креативність і толерантність, креативність і критичне мислення, які є складовими стратегічних переваг особистості [11].

За останні кілька десятиліть систематичні дослідження в галузі соціальних наук суттєво розширили можливості для творчості на різних рівнях виробництва та управління, які намагалися змоделювати творчий процес таким чином, щоб працівники були креативними. Таким чином, ми можемо стверджувати, що творчий процес проявляється в нашому житті на кожному кроці. У багатьох дослідженнях зазначається, що креативність як когнітивна здатність відрізняється від інших психічних функцій, що називається «розумністю», хоча розумність – це здатність обробляти велику кількість інформації і вона не є синонімом творчості [12]. Як зазначає Річард Флоріда: «Творчість передбачає здатність до синтезу, тобто до комбінування. Альберт Ейнштейн якось описав свою роботу як «гру в комбінації». Завдання полягає в тому, щоб просіяти дані, уявлення і різні матеріали для того, щоб створити нові корисні комбінації [24].

Творчий синтез повинен дати зовсім інший результат, ніж практичні винаходи, теорія або інсайти, які також можуть бути використані для вирішення різних завдань або для створення високоестетичного витвору мистецтва [12]. Творчість вимагає впевненості в собі та здатності до ризику, що вимагає поєднання жаги та екстравагантності з вродженими здібностями. «Людині потрібна здорова самооцінка для винайдення ідей, для нових помилок, і все це – шокуюча критика інших. Порушення загальноприйнятих правил, або навіть їх розширення, вимагає впевненості в собі» [13]. Творчість часто йде врозріз з прийнятими шаблонами мислення і самого життя, адже Творчість – це процес руйнування власного образу заради кращого Творіння. Шумпетер писав, що «творчість руйнування» перетворює існуючу індустрію в абсолютно нову, оскільки вона повстала проти диктатури природи, оскільки «технологічна творчість – це бунт» [14].

Творчість є багатогранною і базується на людському досвіді, тому що творчості сприяє інтелект, збагачений різноманітним досвідом і світоглядом, який містить багато різних інтересів і різних знань. Великі зміни нашого часу, які дедалі більше розширюються, пов'язані з поясненням ролі креативної освіти як визначальної характеристики прогресу і процвітання в часи надзвичайних технологій. Креативну освіту почали цінувати, і заради підтримки та заохочення поширилася ціла система. Оскільки все більше людей схильні визнавати вирішальну роль освіти у виникненні нових технологій і нових галузей виробництва нового багатства [15].

Креативна освіта передбачає виразну розумову діяльність, активність і моделі поведінки, які слід культивувати як на індивідуальному, так і на

суспільному рівні. Креативний дух проникає всюди – в робочі місця, цінності, спільноти і трансформує наше бачення як самих себе, так і економічних та політичних суб'єктів, і таким чином формує ядро нашої ідентичності [16]. Креативна освіта відображає творчість і водночас посилює її роль, оскільки для цього потрібне середовище, яке підтримує творчість через соціальні, економічні та культурні стимули [9, с. 38]. Саме тому креативна освіта формує нове робоче середовище, новий стиль життя, нові організації, які мають вирішальне значення для виробництва технологічної творчості та комерційних інновацій [17]. Тому креативність – це перемога, яка сприяє виконанню багатьох функцій нової креативної економічної системи [18].

На нашу думку, креативність відрізняється від того, що можна назвати «розумом». Креативність як когнітивна здатність відрізняється від інших психічних функцій, а особливо від сукупності інших здібностей, яку в сукупності називають «інтелектом». Хоча розумність – це здатність справлятися з великим обсягом інформації та обробляти її – переважає творчий потенціал, вона не є синонімом креативності [16]. Креативність передбачає здатність до синтезу, «просіювання даних» для створення нових стилізованих комбінацій, тому творчий синтез може дати зовсім інший результат. Тому креативна освіта є джерелом економічної цінності. Творчі здібності людини є найважливішою інтелектуальною власністю, яка прийшла на зміну землі, праці та капіталу як найціннішого економічного ресурсу [19].

Не випадково П. Друкер проголосив появу «нової економіки знань», заснованої на інформації, знаннях, які є інструментами творчості. Інновації, втілені у вигляді технологічних артефактів, також є продуктами творчості. Сьогодні для працевлаштування у все більшій кількості галузей потрібні креативні професії та креативні компетенції [12]. Науковці виокремлюють такі види креативності:

- 1) технологічна креативність (винахідливість);
- 2) економічна креативність (підприємництво);
- 3) художня творчість;
- 4) культурна креативність [20].

Спільним для всіх видів креативності є процес мислення, в якому всі складові творчого процесу, засновані на вродженому розумі та інтелекті, є взаємопідсилюючими та взаємодоповнюючими. Не випадково Бернард Шоу говорив, що геній – це на 90% робота в поті чола і на 10% – натхнення, творчість базується на дисципліні і концентрації, людині потрібен час і імпровізація, щоб працювати над розвитком ментальних структур і освоєнням їх потенціалу. Тільки сильна відданість будь-якій сфері – музиці, математиці, медицині – може утримати людину від розпилення енергії на інші речі.

Творчі люди – художники, письменники, науковці, програмісти, які пишуть програми – стимулюють внутрішню мотивацію, внутрішню винагороду та задоволення від своїх творчих зусиль. Успішні винахідники часто організовували себе та об'єднували інших у команду, щоб систематизувати свої зусилля. Найкраще продукт процвітає в унікальному соціальному середовищі, яке є достатньо стабільним, щоб забезпечити

довготривалі зусилля, але водночас різноманітним і з достатніми горизонтами, щоб жити творчість в одноманітному розмаїтті форм її прояву. Креативісти надзвичайно чутливі до соціально-економічних умов, які можуть легко завадити їхньому розвитку; вони потребують постійної уваги і потребують глибоких інвестицій у економічні та соціальні форми, що живлять творчі імпульси. Формування креативного класу як мета сучасної освіти виникає в період її зрілості, що свідчить про те, що вперше в історії людства ми маємо привести економічний розвиток у відповідність з розвитком людського потенціалу, який залежить від використання талантів та творчого потенціалу та прискорення цього процесу, шляхом розвитку Smart-технологій як чинника розвитку сучасного прогресу, – зазначає Т. Тесленко [21]. Зараз, в епоху, коли рушійними факторами економіки є знання, інновації, креативність і людський потенціал, ситуація інша. Тому зараз необхідно створити нові ефективні показники креативності людського потенціалу як матриці сучасної інноваційної, інформаційної та технологічної освіти, ніж валовий внутрішній продукт, досягти переростання від індустріальної до креативної епохи, що вимагає формування концепції «суспільства знань».

Отже, сучасна держава має створювати інноваційні індикатори справжнього зростання, щоб досягти економічної ефективності та соціального прогресу [21], ми маємо перейти від абсурдного зростання (Індустріальна епоха) до розумного зростання (Креативна епоха), заснованого на використанні усіх можливостей людини, її талантів, самовираження як одного з найважливіших прав людини в стратегії зміцнення громадянського суспільства. Однією з проблем є формування інноваційного суспільства, креативної освіти, творчої особистості, в основі якої лежать розум, інтелект, мораль, справедливість, розвиток, інновації, знання, інформація.

Творча освіта переживає найскладніший етап, на якому відбувається вибір основного напрямку розвитку [22]. Креативна освіта як найширший синтез економічних і гуманітарних знань покликаний розкрити принципи і закони ноосферної культури. Креативна освіта структурує конструкти духовної економіки, в якій економічна поведінка «економічної людини» має передбачати примат духовних потреб над матеріальними. Основною функцією творчого мислення є забезпечення цілісності, єдності, безпеки та добробуту своїх громадян, що забезпечується вмільм керівництвом та ефективним управлінням. Оскільки завжди необхідно долати дисипативні структури, адаптивний механізм самоорганізаційної системи має розвиватися за рахунок кооперативних зв'язків, організації простору, щоб не тільки вижити під різними ідеологічними впливами, а й протистояти руйнуванню встановлене суспільство [23].

Висновки. Вища освіта відіграє ключову роль у підготовці молоді до життя та професійної діяльності в умовах інноваційної епохи. Вища освіта повинна підготувати молодь до життя та роботи в інноваційну епоху, сприяючи здобуттю нових знань та розвитку необхідних навичок і компетенцій. Вона має забезпечити готовність постійно оновлювати

професійну кваліфікацію та набувати нових, актуальних навичок цифрової ери. Зокрема, акцент слід робити на розвитку творчих компетентностей, пов'язаних із комунікаційними, інформаційними та цифровими навичками. Важливим є підкреслення трьох «Т» економічних розробок, що є ідеальною парадигмою для розвитку інноваційно-інформаційно-ноосферно-технологічної освіти: технології, талант і толерантність. Технології оцінюються за допомогою Індексу високих технологій, що вимірює рівень розвитку високотехнологічних галузей і може досліджуватися на основі показників стану підприємств та бізнесу, а також інноваційного розвитку, включаючи кількість патентів на душу населення та середньорічне зростання патентної активності. Сукупний технологічний індекс об'єднує різні компоненти, зокрема талант, який вимірюється через розмір творчого класу. Толерантність оцінюється за такими показниками, як кількість іммігрантів або осіб, народжених за кордоном, індекс ЛГБТ-спільноти, а також індекс інтеграції, що аналізує рівень расової та етнічної різноманітності в межах однієї міської агломерації. Якщо індекс інтеграції наближається до нуля, це свідчить про високий рівень сегрегації.

У межах технологічної революції 5.0 освіта має стати рушійною силою, що забезпечує постійне оновлення знань, інтеграцію новітніх технологій та розвиток міждисциплінарних підходів. Креативність, гнучкість та здатність до інновацій стають основними характеристиками, які визначають успіх індивідуумів та суспільств у загальному. Відповідно, саме креативна освіта дозволяє країнам ефективно адаптуватися до нових економічних і технологічних реалій, підвищуючи свою конкурентоспроможність на світовій арені. Таким чином, креативна модель освіти є не лише шляхом до інноваційного розвитку, але й ключовим фактором забезпечення стабільного і сталого майбутнього в умовах глобалізації та технологічних трансформацій.

Список джерел інформації

1. Brinolfsson E., Makafi E. (2016). *Druha epokha mashyn: robota, prohres ta protsvitannia v chasy nadzvychainykh tekhnohohiy*. Kyiv : FUND. 236 s.
2. Воронкова В.Г. (2018). Освіта постмодерну в умовах постколоніалізму. *Освітній дискус: Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова*. № 5. С. 16–25.
3. Christopher S. (2018). *Total automation. How computer algorithms change life*. Kyiv : Our format, 280 p.
4. *Education at a Glance 2012* (2012). OECD Indicators. Paris : OECD Publishing. DOI: <https://doi.org/10.1787/eag-2012-en>
5. *Higher Education in a Globalized Society* (2004). UNESCO Education Position Paper. UNESCO, Printed in France (ED-2004/WS/33). Retrieved from <http://unesdoc.unesco.org/images/0013/001362/136247e.pdf>
6. Chang H.-J. (2018). *23 things they don't tell you about capitalism*. Kyiv : Nash format. 296 p.
7. Kastels M. (2007). *Internet-Halakyta. Mirkuvannia shchodo Internetu, biznesu i suspilstva*. Kyiv : Vyd-vo «Vakler». 304 s.
8. Кивлюк О.П. (2014). Моделювання інформаційних процесів в умовах інформаційного суспільства. *Гілея*. Вип. 80. С. 222–226.
9. Кириченко М.О. (2017). Інформатизація як фактор оптимізації ідеології інформаційного суспільства в умовах

- мережно-комунікативного простору. ScienceRise: Педагогічна освіта. № 1 (9). С. 46–50. DOI: <https://doi.org/10.15587/2519-4984.2017.91627>
10. Куцепал С.В. (2006). Освіта в глобалізаційно-інформаційному континуумі: необхідність трансформації. *Філософські обрії*. № 15. С. 27–40.
11. Кушерець Б.І. (2002). *Знання як стратегічний ресурс суспільних трансформацій*. Київ, 248 с.
12. Масуда Ю. (1983). *Інформаційне суспільство як постіндустріальне суспільство*. Мити, 234 с.
13. Максименюк М.Ю., Нікітенко В.О. (2016). Формування парадигми інформаційно-комунікативного суспільства як різновиду складних соціальних систем та взаємодій. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. № 66. С. 266–278. DOI: <https://doi.org/10.30839/2072-7941.2016.78609>
14. Мельник В.В. (2018). Інформаційний менеджмент як фактор розвитку інноваційного суспільства. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. № 74. С. 39–47. DOI: <https://doi.org/10.30839/2072-7941.2018.149651>
15. Олексенко Р. (2017). Формування концепції креативної особистості як чинника креативної економіки знань в умовах глобалізації. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. № 71. С. 118–126. DOI: <https://doi.org/10.30839/2072-7941.2017.124895>
16. Пунченко О.П., Воронкова В.Г., Андриюкайтене Р. (2018). Соціодинаміка глобалізаційного світу в його цивілізаційному вимірі. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. № 74. С. 48–60. DOI: <https://doi.org/10.30839/2072-7941.2018.149652>
17. Пунченко О.П., Лазаревич А.А. (2015). Інформатизація як спосіб представлення інформаційних ресурсів суспільства. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. № 63. С. 21–30.
18. Rose D. (2014). *Enchanted Objects: Design Human Desire and the Internet of Things*. New York : Scribner, 320 p.
19. Рижова І.С. (2017). Smart-технології як фактор розвитку сучасного дизайну. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. № 69. С. 174–183. DOI: <https://doi.org/10.30839/2072-7941.2017.102141>
20. Соснін А. (2016). Про вимір системи вищої технічної освіти в координатах проблеми національної безпеки. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. № 66. С. 123–134. DOI: <https://doi.org/10.30839/2072-7941.2016.78583>
21. Тесленко Т.В. (2018). Розвиток категорій «дух», «тіло», «тілесність» у постмодерній філософії. *Глея*. Вип. 139. С. 80–84.
22. Фезерстоун, М., Леш, С., Робертсон, Р. (Ред.) (2013). *Глобальні сучасності*. Київ : Ніка-Центр, 400 с.
23. Форст, М. Юрген, Т. (2018). *Філософія*. Київ : ДУХ І ЛІТЕРА, Інститут релігійних наук св. Фоми Аквінського, 544 с.
24. Флоріда, Р. (2018). *Homo creatives: Як новий клас завойовує світ*. Київ : Наш формат, 432 с.
- UNESCO Education Position Paper. UNESCO, Printed in France (ED-2004/WS/33). Retrieved from <http://unesdoc.unesco.org/images/0013/001362/136247e.pdf>
6. Chang H.-J. (2018). 23 things they don't tell you about capitalism. Kyiv : Nash format, 296 p.
7. Kastels M. (2007). *Internet-Halakyka*. Mirkuvannia shchodo Internetu, biznesu i suspilstva. Kyiv : Vyd-vo «Vakler». 304 s.
8. Kyvliuk O.P. (2014). Modeliuvannia informatsiinykh protsesiv v umovakh informatsiinoho suspilstva. *Hileia*. Vyp. 80. S. 222–226.
9. Kyrychenko M.O. (2017). Informatyzatsiia yak faktor optymizatsii ideolohii informatsiinoho suspilstva v umovakh mrezhno-komunikatyvnoho prostoru. ScienceRise: Pedahohichna osvita. № 1 (9). С. 46–50. DOI: <https://doi.org/10.15587/2519-4984.2017.91627>
10. Kutsepал S.V. (2006). *Osvita v hlobalizatsiino-informatsiino-m kontynuumi: neobkhidnist transformatsii*. Filosofski obrii. № 15. S. 27–40.
11. Kusherets B.I. (2002). *Znannia yak stratehichniy resurs suspilnykh transformatsii*. Kyiv, 248 s.
12. Masuda Yu. (1983). *Informatsiine suspilstvo yak postindustrialne suspilstvo*. Myty, 234 s.
13. Maksymeniuk M.Iu., Nikitenko V.O. (2016). Formuvannia paradyhmy informatsiino-komunikatyvnoho suspilstva yak riznovydu skladnykh sotsialnykh system ta vzaïemodii. *Humanitarnyi visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademii*. № 66. S. 266–278. DOI: <https://doi.org/10.30839/2072-7941.2016.78609>
14. Melnyk V.V. (2018). Informatsiinyi menedzhment yak faktor rozvytku innovatsiinoho suspilstva. *Humanitarnyi visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademii*. № 74. S. 39–47. DOI: <https://doi.org/10.30839/2072-7941.2018.149651>
15. Oleksenko R. (2017). Formuvannia kontseptsii kreatyvnoi osobystosti yak chynnyka kreatyvnoi ekonomiky znan v umovakh hlobalizatsii. *Humanitarnyi visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademii*. № 71. S. 118–126. DOI: <https://doi.org/10.30839/2072-7941.2017.124895>
16. Puchenko O.P., Voronkova V.H., Andriukaitiene R. (2018). Sotsiodynamika hlobalizatsiinoho svitu v yoho tsyvilizatsiino-mu vymiri. *Humanitarnyi visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademii*. № 74. S. 48–60. DOI: <https://doi.org/10.30839/2072-7941.2018.149652>
17. Puchenko O.P., Lazarevych A.A. (2015). Informatyzatsiia yak sposib predstavlennia informatsiinykh resursiv suspilstva. *Humanitarnyi visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademii*. № 63. S. 21–30.
18. Rose D. (2014). *Enchanted Objects: Design Human Desire and the Internet of Things*. New York : Scribner, 320 p.
19. Ryzhova I.S. (2017). Smart-tekhnohohii yak faktor rozvytku suchasnoho dyzainu. *Humanitarnyi visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademii*. № 69. S. 174–183. DOI: <https://doi.org/10.30839/2072-7941.2017.102141>
20. Sosnin A. (2016). Pro vymir systemy vyshchoi tekhnichnoi osvity v koordynatakh problemy natsionalnoi bezpeky. *Humanitarnyi visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademii*. № 66. S. 123–134. DOI: <https://doi.org/10.30839/2072-7941.2016.78583>
21. Teslenko T.V. (2018). Rozvytok katehorii «dukh», «tilo», «tïlesnist» u postmodernii filosofii. *Hileia*. Vyp. 139. S. 80–84.
22. Fezerstoun, M., Lesh, S., Robertson, R. (Red.) (2013). *Hlobalni suchasnosti*. Kyiv : Nika-Tsentr, 400 s.
23. Forst, M. Yurhen, T. (2018). *Filosofia*. Kyiv : DUKH I LITERA, Instytut relihiinykh nauk sv. Fomy Akvinskoho, 544 s.
24. Florida, R. (2018). *Homo creatives: Yak novyi klas zavoiovuie svit*. Kyiv : Nash format, 432 s.

References (transliterated)

1. Brinolfsson E., Makafi E. (2016). *Druha epokha mashyn: robota, prohres ta protsvitannia v chasy nadzvychainykh tekhnolohiy*. Kyiv : FUND, 236 s.
2. Voronkova V.H. (2018). *Osvita postmodernu v umovakh postkolonializmu. Osvitnii diskus: Natsionalnyi pedahohichnyi universytet imeni M. P. Drahomanova*. № 5. S. 16–25.
3. Christopher S. (2018). *Total automation. How computer algorithms change life*. Kyiv : Our format, 280 p.
4. Education at a Glance 2012 (2012). OECD Indicators. Paris : OECD Publishing. DOI: <https://doi.org/10.1787/eag-2012-en>
5. Higher Education in a Globalized Society (2004).
- UNESCO Education Position Paper. UNESCO, Printed in France (ED-2004/WS/33). Retrieved from <http://unesdoc.unesco.org/images/0013/001362/136247e.pdf>
6. Chang H.-J. (2018). 23 things they don't tell you about capitalism. Kyiv : Nash format, 296 p.
7. Kastels M. (2007). *Internet-Halakyka*. Mirkuvannia shchodo Internetu, biznesu i suspilstva. Kyiv : Vyd-vo «Vakler». 304 s.
8. Kyvliuk O.P. (2014). Modeliuvannia informatsiinykh protsesiv v umovakh informatsiinoho suspilstva. *Hileia*. Vyp. 80. S. 222–226.
9. Kyrychenko M.O. (2017). Informatyzatsiia yak faktor optymizatsii ideolohii informatsiinoho suspilstva v umovakh mrezhno-komunikatyvnoho prostoru. ScienceRise: Pedahohichna osvita. № 1 (9). С. 46–50. DOI: <https://doi.org/10.15587/2519-4984.2017.91627>
10. Kutsepал S.V. (2006). *Osvita v hlobalizatsiino-informatsiino-m kontynuumi: neobkhidnist transformatsii*. Filosofski obrii. № 15. S. 27–40.
11. Kusherets B.I. (2002). *Znannia yak stratehichniy resurs suspilnykh transformatsii*. Kyiv, 248 s.
12. Masuda Yu. (1983). *Informatsiine suspilstvo yak postindustrialne suspilstvo*. Myty, 234 s.
13. Maksymeniuk M.Iu., Nikitenko V.O. (2016). Formuvannia paradyhmy informatsiino-komunikatyvnoho suspilstva yak riznovydu skladnykh sotsialnykh system ta vzaïemodii. *Humanitarnyi visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademii*. № 66. S. 266–278. DOI: <https://doi.org/10.30839/2072-7941.2016.78609>
14. Melnyk V.V. (2018). Informatsiinyi menedzhment yak faktor rozvytku innovatsiinoho suspilstva. *Humanitarnyi visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademii*. № 74. S. 39–47. DOI: <https://doi.org/10.30839/2072-7941.2018.149651>
15. Oleksenko R. (2017). Formuvannia kontseptsii kreatyvnoi osobystosti yak chynnyka kreatyvnoi ekonomiky znan v umovakh hlobalizatsii. *Humanitarnyi visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademii*. № 71. S. 118–126. DOI: <https://doi.org/10.30839/2072-7941.2017.124895>
16. Puchenko O.P., Voronkova V.H., Andriukaitiene R. (2018). Sotsiodynamika hlobalizatsiinoho svitu v yoho tsyvilizatsiino-mu vymiri. *Humanitarnyi visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademii*. № 74. S. 48–60. DOI: <https://doi.org/10.30839/2072-7941.2018.149652>
17. Puchenko O.P., Lazarevych A.A. (2015). Informatyzatsiia yak sposib predstavlennia informatsiinykh resursiv suspilstva. *Humanitarnyi visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademii*. № 63. S. 21–30.
18. Rose D. (2014). *Enchanted Objects: Design Human Desire and the Internet of Things*. New York : Scribner, 320 p.
19. Ryzhova I.S. (2017). Smart-tekhnohohii yak faktor rozvytku suchasnoho dyzainu. *Humanitarnyi visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademii*. № 69. S. 174–183. DOI: <https://doi.org/10.30839/2072-7941.2017.102141>
20. Sosnin A. (2016). Pro vymir systemy vyshchoi tekhnichnoi osvity v koordynatakh problemy natsionalnoi bezpeky. *Humanitarnyi visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademii*. № 66. S. 123–134. DOI: <https://doi.org/10.30839/2072-7941.2016.78583>
21. Teslenko T.V. (2018). Rozvytok katehorii «dukh», «tilo», «tïlesnist» u postmodernii filosofii. *Hileia*. Vyp. 139. S. 80–84.
22. Fezerstoun, M., Lesh, S., Robertson, R. (Red.) (2013). *Hlobalni suchasnosti*. Kyiv : Nika-Tsentr, 400 s.
23. Forst, M. Yurhen, T. (2018). *Filosofia*. Kyiv : DUKH I LITERA, Instytut relihiinykh nauk sv. Fomy Akvinskoho, 544 s.
24. Florida, R. (2018). *Homo creatives: Yak novyi klas zavoiovuie svit*. Kyiv : Nash format, 432 s.

Надійшла (received) 19.10.2024

Відомості про авторів / About the Authors

Нікітенко Віталіна Олександрівна (Nikitenko Vitalina) – Інженерний навчально-науковий інститут

Вісник Національного технічного університету «ХПИ».

Серія: Актуальні проблеми розвитку українського суспільства, № 2, 2024

ім. Ю.М. Потебні Запорізького національного університету, доктор філософських наук, професор, професорка кафедри управління та адміністрування; Запоріжжя, Україна; ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9588-7836>.